

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Series Actorvm Omnivm In Canonizatione Sancti Thomae a Villanova, Cognomento Eleemosynarij

Romae, 1658

Valentina. Canonizationis B. Fratris Thomae de Villanoua.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9857

spanias Tabellario transmissis, Romæ Artificibus, quæ construenda essent commiserunt.

Ipse verò decretum Sacræ Congregationis tenoris, ut sequitur, euulgauit.

Valentina. Canonizationis B. Fratris Thomæ de Villanoua.

In Cauſa Canonizationis Beati Fratris Thomæ de Villanoua, Archiepiscopi Valentini Ordinis Eremitarum S. Augustini, expletis omnibus, quæ nouissima etiam Decreta expetunt: demando Sanctissimi Domini Nostri Alexandri Diuina dispositione Papæ VII. in Generali Sacrorum Rituum Congregatione habita coram Sanctitate Sua, per Eminentiss. D. Card. Pallottum facta fuit plenissima, & distincta Relatio vitæ sanctitatis, virtutum, & miraculorum, necnon actorum omnium in eadem causa ab eius introductione, & reassumptione, tam de his, quæ præcesserunt, quam de his, quæ Beatificationi successerunt; eaquæ audita, Sanctissimus (quamuis Sac. eadem Congregatio aliâ die sexta Decembris 1621. censuisset, posse quodocumquæ ad solemnem eiusdem Beati Canonizationem tutò deueniri) tum Consultoribus, cum Cardinalibus ibidem præsentibus imperauit, ut singuli suas sententias rursus aperirent, & omnes fuerunt vnanimis in affirmatiua, scilicet, ut B. Thomas, ob insignem in pauperes liberalitatem, cognomento Eleemosynarius, quem Deus Præsulibus præsertim in exemplum posuit, eorundem, ac reliqui Christi fidelium cœtus uenerationi, uti cum Deo regnans, proponendus omninò videatur; id quidem in maximam Ecclesiæ militantis utilitatem, & solamen cessurum fore, non hæsitantes. Die 12. Iunij 1658.

Mox ipse aliam Relationem congeſsi in Consistorio Secreto per Eminentiss. Dominum Cardinalem Sacchetti Sac. Congr. Præfectum referendam; idemquæ Consistorium præcedenti die

de

43
de more indictum, celebratum fuit die 2. Septembris, in quo post
auditos à Sanctissimo Cardinales, clausis de more ianuis, Car-
nalis præfatus eandem relationem mira pietate perlegit.

Charitatis Triumphum loquar, Beatissime Pater, Beati Fratris
Thomæ de Villanoua Archiepiscopi Valentini assiduum, ac sep-
tuagenarium propè bellandi, semperquè vincendi studium dum
referam; triumphum scilicet ob partam à peccatis victoriam, ,
non quidem libertate vindicata, verùm illa acerrimè propugna-
ta: nequaquam ob iugum seruitutis vnico, & præciso certamine
excussum, sed diuturna, ac nunquam intermissa dimicatione
vitatum. Etenim Thomæ charitas non potuit operire multitu-
dinem peccatorum, à quibus ille (è grauibus inquam) se immu-
nem custodiuit, sed viriliùs agendo, ita tentationes omnes re-
tudit, vt idem innocentem vitam, vsquè ad supremum articulum
mirificè duxerit. Huiuscè autem ingentis virtutis elogium con-
cisa narratione pertexam, ne debitum Maiestati Auditoris, ob-
sequium me neglexisse, meritò reprehendar.

Natus est Thomas de Villanoua in Castro Fontisplani Tole-
tanæ Diœcesis, in Domo materna, anno millesimo quadringen-
tesimo octogesimo octauo, ex Alphonso Thoma Garzia de Villa-
noua eiusdem Diœcesis Oppido, & Lucia Martinez Castellana.
Hi Religionem Catholicam adeò coluere, vt in suis Domibus
Inquisitores Regni Murciae hospitio excipere solerent: in pau-
peres verò liberales adeò fuerè, vt nunquam à se vacuo finu ege-
num abcessisse permiserint.

Thomas verò ibidem baptizatus, piæ educationi ita respon-
dit, vt puer adhuc rationis vsu carens, apprimè tamen intellexe-
rit super egenum, & pauperem; si quidem ientacula sibi, gym-
nasium petenti, tradi solita, esurientibus partiebatur; sago tho-
race, caligis, pileo, & pallio exutus domum crebrò repetebat,
quibus nudos operuerat, & pane quotidiano à genitoribus elee-
mosynæ addicto, integrè iam disperso, nè egenis aliquandò
ostium subindè percutientibus alimoniam denegaret, portio-
nem sibi ad prandium constitutam, precibus à Matre acceptam,
spondens ea die se minimè comesturum, ijs largiebatur: At
ægrè ferente Matre, Thomam simili abstinentia viribus nimium

destitui, is, nè animum eandem portionem egenis tribuendi pro-
palaret: illa, ac si cum amicis comedenda, extra domum delata,
& pauperibus tradita, se saturum demonstrans, ea die prorsus à
cibo sibi temperabat.

Pubes factus, & ad ætatis gradum supra modum crescente eius
in Deum, & proximum charitate, nullius tribulati lamenta con-
tempfit: nullius egeni reiecit supplicationes; oculus fuit cæco-
rum: claudorum pes: pauperum diuitiæ: afflictorum spes, & so-
latium; A Genitore missus ad Agrum, vt messi præesset, cibum
sibi, ac messoribus allatum, egenis spicas colligentibus, distri-
buebat. Et iussus aliquando, vt à pauperibus Agricolis frumen-
tum à pio Parente gratis accommodatum, recuperaret, si eos ino-
pia pressos experiebatur, Patrem enixè rogabat, vt illis debitum
pro Dei amore remitteret, semelquè veritus, nè Pater precibus
non assentiret, Villico debitori imperauit, vt saccos, nisi posset
frumento, palea refertos ad horreum deferret, quibus mox in
horreo vacuatis, interrogatus Patri respondit: saccos à Villico
plenos iam delatos in horreo vacuasse, & ita mendacium effu-
giens, Villici inopiæ consuluit.

Oua recens nata, ad Xenodochium languentibus reficiendis,
deferebat, & vna die egenis ostium percutientibus, cum Mater
è domo egressa esset, imparato, nec dimisso pane ad eleemosy-
nam constituto, pullos è gallina domi existente subtractos, inter
pauperes diuisit: Matri de illis sciscitanti respondens, mater do-
mo egressura, quæso panem pauperibus frangendum dimittas, vt
redux posthàc pullos inuenias.

Ecclesias frequenter adibat, & orationi etiam domi semper
assiduus cilicio, & flagellis carnem domabat, quæ in cubili, ab
eo per obliuionem relicta, Mater, non præter admirationem,
aliquando reperit; Præterea eò modestus fuit, vt nunquam, à
terra oculos eleuare consueuerit; adeoque castus, vt Virgo vna
omnium voce diceretur.

Talibus quibusdam præludijs puer præparabatur ad eum, qui
se manebat in fortiori ætate conflictum, iamquè ipse Aduersa-
rium prouocabat. Hinc iam, idest ab abolescentia eius, cœpit
manifestiùs apparere, quid esset in homine, & gratia Dei in illo
vacua non videri. Ad Collegium Sancti Ildephonsi celebris Aca-
demie Complutensis missus, ibiquè litteris omnibus, ac præ-
sertim

fertim sacris adipiscendis intentus, non impatiens Magisterij: non fugitans disciplinæ: non lectionis fastidiens: non ludorum utiquè appetens, proficiebat supra omnes coetaneos suos in illa literatura, quæ illi competeat ætati; nam in disciplina morum, profectuquè virtutum, etiam super omnes docentes se in breui enituit, Spiritus Sancti vñctione magistra. Hac sollicitante exercebatur petere secretum, anticipare vigiliis, meditari in lege, refici parcius, & ante Crucifixi imaginem orare frequentius.

Et audito Patris obitu, cogitans nil sibi posse perire ex omnibus, quæ in opus pietatis expenderet; Domo paterna in Cœnobium instituta, alendis ibidem egenis Virginibus integrum patrimonium addixit; fœnerator egregius, id totum tradens, quod retinere nequibat, recepturus, quod nunquam posset amittere: modicum dimittens, centuplum accepturus: temporali se possessione abdicans, vt sempiternam hæreditatem assequeretur. Cuius exemplum imitata Agnes Garzia eius amita valde locuples fœmina, venditis omnibus, quæ possidebat, ea in pauperes erogavit, & Xenodochium quotidie inuisens, languentium obsequijs residuum vitæ consumpsit.

Thomas autem, ijs vitæ innocentia, morum integritate, ac omnium virtutum cumulo, ad vigesimum septimum ætatis annum, adductus, videns industrius vir, quàm in maligno mundo positus sit, & cogitans, qualem spiritum iam à Deo accepisset, simulquè attendens, se thesaurum hunc habere in fictili vase, verendumq; esse, ne impingeret, & frangeretur, & effunderetur oleum lætitiæ, quod portabat: mundo vale dicens, in Conuentu Salmantino Sanctum Augustinum sibi Magistrum, parentem, defensorem, quæsiuit; & cum, mira abdicatione suæ voluntatis, ac exacta Regularis instituti obseruatione, se veteranum militem esse, experimento comprobasset, ad eius Religionis spiritualem militiam, votis emissis, adscriptus fuit. Nouum iam bellum, contra vitium indixit Thomas, & qui de hoste validissimo in se ipso triumphauerat, illum de proximorum cordibus profligaturus, linguæ farculo coepit euellere, destruere, dissipare vitia, factitans quotidie praua in directa, & aspera in vias planas, verbo oris Domini; clamans etenim, non cessauit quasi tuba exaltans vocem suam, peccatores ad officium reuocare, & dæmonio-

rum.

rum genus, quod verbo eijcere ab obsessis animabus non poterat, orationibus, ieiunijs, crebrisquè flagellis expellere satagebat. Ita deniquè totus suus, & totus omnium erat, vt nec charitas à custodia sui, nec proprietas ab vtilitate communi illum impediret; Primus omnium in Chorum ingredi, vltimus ex illo egredi consuetus, in meditatione assiduus, in abstinentia exactissimus, in humilitate sublimis, ditissimus in paupertate, breui factus est in fluuium magnum, qui riuulus erat, & riuus ibat, & intumescerebat inundans, & negans omninò transitum volentibus malignari.

Quapropter, vix biennio elapso, Prior eiusdem Conuentus Salmantini suffectus, deinde ad præstantiora quæquè munia euectus, Prioris videlicet, Sancti Augustini Burgenfis, Visitatoris Prouinciarum Bethicæ & Castellæ, Prouincialis, ac Definitoris eiusdem Prouinciæ Castellæ, ac Prioris Vallisoletani, Viris vitæ sanctimonia & litterarum præstantia insignibus Sancti Augustini familiam auxit.

Regularem verò disciplinam penitus collapsam in Cœnobijs, quibus idem præfuit, indefesso studio, & grauia pæssus incommoda restituit, quare inter Reformatores Constitutionis Ordinis numerari promeruit.

Pro his autem eius in dies crebrescente fama, nomen grande adeptus est Thomas, itaut glo: me: Carolus Quintus Imperator Augustus, & Philippus Secundus Rex Hispaniarum Catholicus, eum Granatensi Ecclesiæ præficiendum Summo Pontifici præsentassent, nisi ille eam accipere constantissimè renuisset; Sua enim Cella, & sola tunica contentus viuens, omne sublime haud secus, quàm suum præcipitium declinabat. Cæterùm accedentibus ad vim faciendam Superioris consilio, atquè mandato, à quibus ille pendeat totus, vix tandem proposito cessit; vacabat enim tunc Sedes etiam Valentina, cuius deplorabilem statum, ob diuturnam eius viduitatem, commiserati pij ijdem Principes, egerunt, vt Thomas illius curam suscipere cogeretur, idquè ex voto euenit: nam Thomas licèt inuitus, & multis cum lachrymis, cellam reliquit, & ad Ecclesiæ possessionem capeffendam, quouis fastu contempto, habitu tantùm Religionis indutus, vnico socio comite itineris adhibito, pedès contendit.

Vbi

Vbi cum multitudinem operantium iniquitatem, & esse tempus inibi comperisset, vt ne dum laici, sed etiam Clerici, sanam doctrinam non sustinentes, ad sua desideria coaceruarent sibi Magistros prurientes auribus: & à veritate quidem auditum auertentes, ad fabulas conuerterentur, repente coepit crebris ieiunijs, flagellis, orationibus, se victimam pro ouibus offerre, & Dei iram placaturus pro subditorum peccatis Altaria cumulare votis, hostijsquè pacificis. Mox coacta synodo, Clerum reformauit: nam, & zelans erat, nec deerat scientia, zeli moderatrix; & quidem infirmus infirmis, & nihilominus potentibus potens, superbis restitit, verberauit arrogantes, non minus plebis infimæ, quàm nobiliorum. Magister, sanè ignis vrens in consumendo criminum vepres, securis in deiiciendo plâtationes malas, & in abolendo quolibet in Clero, & populo deprehensas malignitates per Angelos malos; clamans, iniquis, nolite iniquè agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu, pietatem vbiq; plantauit, vitium auulsit; quicquid enim indecorum, vel distortum obuiam habuit, non sustinuit oculus eius, sed velut grando grossos è ficibus, & sicut ventus puluerem à facie terræ, sic coram facie sua, eiusmodi nisus est pro viribus exturbare à grege suo; Ros verò vitalis irrigans, & fructificans, assiduis concionibus pueros Christianæ vitæ legibus erudiuit, adultos ad pœnitentiam peccatorum, & vitæ sanctitatem animauit; ac viros coenopertinaciter immerfos, extraxit. Ita enim cum concionari audientes intrinsecùs vulnerabantur, vt inde plurimi repente ad Confessarij pedes admoti, antea vitæ semitam deseruerint, quos verò pertinaciores experiebatur, ascitos, carnem ipsam flagellis coram eis obtundens, suo liuore sanari à Deo cum lachrymis, impetrabat.

Nec dignè quis posset exprimere, in quantis vexatus, quibus contumelijs affectus, quibus lacesitus iniurijs, blasphematus obsecraret, iniuriatus apponeret scutum patientiæ, vincens in bono malum. Et quidni vicerit? cum perseueraret, pulsans, obsecrans, arguens, increpans in omni patientia, & doctrina, quousque aliquandò tandem pulsanti aperiretur, & sequeretur, quod veritas pronunciauerat, secuturum; Cessit itaq; duritia, & domus exasperans sensim leniri coepit, paulatim correptionem admi-

admisit, recepit disciplinam; itaut, qui iam populus Dei esse desiderat, Dei populus esset, & ipse, qui iam appetebatur iniurijs, Pater, & Dominus ab omnibus coleretur, & passim S. Paulus, S. Ioannes Chrysostomus, Christi Apostolus, Diuinus intellectus, ac cereus Diuini amoris nuncuparetur.

Et meritò Diuini cereus amoris vocitari conueniebat eum, qui tanta in Deum charitate incendebatur, vt crebrò dicere soleret, sibi tolerabilius futurum, se in infernum præmitti, quàm non diligere Deum, & præ ignibus, & tormentis magis terrenis, quòd, qui cruciantur in Inferno, Deum oderunt.

In proximum quoq; quoad temporalia, operosam charitatem æquauit, grauitate ætatis, & excellentiæ gradibus, iusta consideratione perpensis; pauper sibi, & pauperibus diues, hilaris dator, petitor rarus, verecundus acceptor, effudit animam ipsam esurienti, nec vnquam inter loculos inclusit salutem inopum: sacrilegium intelligens, rem pauperum eis denegare, & fassus, gloriã Episcopi esse, pauperum opibus prouidere, studere proprijs diuitijs ignominia, redarguebat auaritiã Clericorum, inquit, quod si penes se vel obolum pauperibus non erogatum, post obitum, comperiri contigisset, suum Cadauer Ecclesiastica sepultura indignum haberetur. Quare pingues Episcopalis mensæ redditus egenis distribuens, laceris induebatur vestibus, quas suis manibus resarciebat, nè si recentibus vteretur, pauperibus largius subueniendi, sibi facultatem adimeret: proprium cubile stratum asseribus, vel sarmentis adhibebat, nè noctes insomnes egenos ducere permitteret: ac tandem ventri subtrahens, vt esurienti escam pinguius præstaret: duas inter se contrarias affectiones, propriam scilicet satietatem, & fratris famem, mirabili continentia temperabat.

Ob eiusmodi verò sublimis, & omnium præstantissimæ virtutis diurnum exercitium, Thomas ita Diuina consuetudine frui promeruit, vt planè à sensibus abstraheretur, nec ministrum succutientem vestem, dum sacra conficiebat, aduerteret, imò semel eleuatus à terra duodecim horarum interuallo permanserit; Ac propterea à concionibus prorsus vacare, & à Diuinorum operatione palam abstinere coactus est.

Ecclesiasticæ libertatis acerrimus vindex, Rectorum mundi
minis

minis nunquam flecti potuit, quia illam pro munere non tueretur; & semel expetitus à Canonicis Cathedralis, vt Collegam ad carceres laicales detrusum, sibi restitui mandaret, inquit, nè dubitetis fratres, etenim ipse magis gloriosam mortem, quam odibilem vitam amplectar, & lubens ad supplicia præibo; institutque subindè, sibi Præbendatum reddi, & Regios Ministros pertinaces adhuc anathemate plexit, Ecclesias interdicto subiecit: verum illi obstinatiores effecti, ingentem Thomæ vim animi, varijs artibus frangere studuerunt; fracti tamen ipsi, Præbendato è carceribus liberè dimisso, publicæ poenitentia subiecti sunt.

Erectis demum tribus Collegijs Compluti, Oriolæ, ac Valentia, in febrim incidit, & lecto decubuit, & populus Valentinus cum illo omnis: febre autem inualescente cum prorsus desperaretur de vita illius, ab Episcopo Segriano eius Suffraganeo, propè iam esse mortem in ianuis, audiuit. En homo securus in morte, & nedum mortuus, iam certus de vita? exultavit vt Gigas ad currendam viam, eleuatis ad Cælum oculis, inquit, *Letatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus, & mox iactando cogitatum suum in Domino, ait, Domine, si adhuc, populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, sin minus, cupio dissolui, & esse tecum.* Et pauperrima supellectili inter pauperes familiares diuisa, quinque mille aureos, quos Oeconomus familiae necessarijs clam asseruabat, eiquè agenti animam propalauerat, statim in egenos erogari iussit, & audito, quòd omnibus pauperibus satiùs subuentum esset, verum mille, & quingenti aurei restarent, turbatus addidit: *Cur hic me detinetis adhuc, nè eam ad fruendum bono, quod mihi parauit Dominus? puto enim præsentem vitam protrahet, vsquè dum sciam, nihil domi superesse; Properate igitur, & opus absoluite, nè ipse diutiùs hic in labore remorer, sed tandem in pace Christi quiescam.* Eiusmodi verò nummorum residuo pauperibus distributo, Deo gratias agens, ita affatus est; *Nunc letus ad agonem propero, nudus cum nudo, nil habens vnde tenear, strenuè luctaturus.* Vocatus est Clerus, adfuit, & ille oculos eleuans in eos, inquit, mei memineritis, ego vestri (si licuerit) non obliuiscar: licebit, confido. Credidi in Deum, et omnia possibilis sunt credenti, amaui Deum, amaui vos, et Charitas nunquam excidit. Mandata Do-

G

mini

50
mini custodite, debitam sanctitatem tam excelsa ministerio ser-
uate, & Apostolicæ Sedi obsequentes vos perpetuò profiteamini;
Mox unctus est sacro Oleo, & sumpto Viatico, recordatus, quòd
nihil in diuisione suppellectilis cuidam pauperi Commentariensi
tribuisset, illi, ad se vocato, cubile, in quo iacebat, elargitus
est, eundem rogans, vt obliuionis poenam ipsi remitteret, ab eo-
què, renuentibus familiaribus ipsum humi super stoream proster-
nere, eiusdem cubilis usum pro Dei amore flagitauit, vsquè dum
moreretur.

Demùm semel adhuc sub speciebus videre cupiens Deum,
Saluatorem suum, quem protinus facie ad faciem intueri posse,
sperabat, innuit, vt in suo cubiculo sacrificium conficeretur,
& interim sibi legi voluit Euangelium Passionis Domini, eoque
audito, & mira pietate, Augustissimo Sacramento, ad eleuatio-
nem adorato, præ gaudio vna lachrymarum profundens, recita-
uit psalmum: *Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum ver-
bum tuum in pace:* addiditquè versum: *In manus tuas Domine
commendo spiritum meum,* & hæc dicenti, die octaua Septem-
bris, vesperi Natiuitatis Beatissimæ Virginis inter septimam, &
octauam horam anno salutis millesimo quingentesimo quinquage-
simo quinto, ætatis suæ sexagesimo octauo; dedit Dominus
feruo suo somnum; & ecce hæreditas Domini filij merces fructus
ventris. Cumquè populus Valentinus, qui audita Parentis de-
sperata salute, Dei misericordiam imploraturus, stationibus, &
supplicationibus totus intentus erat, percepisset, se iam eo præsi-
dio destitutum, quò diutiùs iuuari enixè poscebat, in gemitus,
& suspiria se dedit: gemitus quidem usu, non ratione laudabi-
les, cum pretiosa mors Sancti in conspectu Domini, gaudio, haud
mœrore miscenda sit. Cadaueris verò aspectu in tam ingenti
iactura idem populus adeò se leuari posse putabat, vt illud Pon-
tificibus indumentis, & florea corona Virginitatis eius infi-
gne, ad Ecclesiam Beatissimæ Virginis de Succursu delatum, hu-
mo tradi abnuisset, nisi fratres eiusdem Monasterij sepulturæ ho-
ram occultassent; talis enim erat gratia Cadaueris, vt viuenti
non dissimilis appareret, eadem viuacitate vultus, serenitate ea-
dem, qualis esse solet in dormiente, adeò ut mortem nil horum,
tulisse, magis auxisse plurimùm, putaretur.

Ac-

Accessere subindè veneratio, & assidua populi frequentia, non solum ad eius sepulcrum, sed ad Cubiculum, in quo Compluti studijs vacans habitabat; etenim se mirabilem Deus, opem Thomæ implorantibus, ostendebat.

Editis propterea processibus, tum auctoritate Ordinaria, cum Apostolica in genere, & in specie, ijsquè discussis in Rota, & in Congregatione Sacrorum Rituum, decretum emanauit super validitate, & releuantia eorundem, nedum quoad famam, & crebrescentiam famæ sanctitatis, & venerationis, verum etiam quoad virtutes, quas in Thoma heroicè claruisse, eadem Congregatio declarauit.

Siquidem ille fines rationis, vsus imbecillis naturæ, ac experientia terminum transgressus, in ualidam humanæ mentis aciem, per fidei virtutem, in æternitate fixit: ac intellectum, fidei mercedem passus, nō intellexit, vt crederet, sed credidit, vt intelligeret, & nedum credidit, sed iustus ex fide viuens, ad iustitiam operatus est; ambulans verò per fidem, ad spem peruenit, qua ad id, quod credidit, se peruenturum certissimè confidit; & tantum adherere Deo, ac ponere in eo spem suam, bonum esse arbitratus, fallacem hominum spem, fluxamquè seculi fortunam contempsit.

Et per charitatem, qua flagrauit in Deum, proximi dilectionem gignens, & per amorem proximi, Dei charitatem enutrens omnibus omnia factus est, vt fidelium animas Christo regeneraret: optimèq; intelligens, panem esse famelici, quem tenuisset, nudi tunicam, quam in abdito conseruasset, discalceati calceum, quem penès se marcescere pertulisset, egeni argentum, quod possedisset, omnia disperfit, dedit pauperibus, & fidelis seruus, & prudens, quem constituerat Dominus super familiam suam, vt daret illis in tempore tritici mensuram, non ibi bona reliquit, vnde exire debebat, sed illò præmisit, quò iturus erat, illic substantiam suam collocavit, vbi Patriam habebat, thesauros tantum in Coelis constituens, in quos vnicè respiciebat. Ad cognoscendam verò prudentiam cor suum inclinauit Thomas; præsentia ordinauit, ac præteritorum non immemor futura præuidit: non superbijt, nec vnquam curauit de seculi rebus, vt potè caducis; tanquam aliena se habere, quæ possidebat, aduertit: & nihil præter rectum, et laudabile gessit.

Iustitiæ autem virtute præditus, nil sibi alienum vindicauit, sed cuiusque ius suum tribuens, propriam neglexit utilitatem, ut communem seruaret æquitatem: quò demùm in iustitia apparet in conspectu Domini.

Fortitudine animi quidem insignis, utpote perfectè sciens quid tolerandum, quid uè non perferendum sit, aliena mala fortiter tolerans, aduersus omnia vitia inexpiabili prælio decertauit, ac iniurijs affectus, contumeliam non doluit, sed lapsum, lædentis ingemuit: prosperis non eleuatus, tristibus nunquammersus.

Ac tandem virtute temperantiæ non impar, dum vita eius corporis artus vegetauit, fuit castus, sobrius, & quietus, quoscunque appetitus, & naturales motus, virtute reprimens, atque sedans.

Ex quarum omnium virtutum cumulo Spiritus Sancti dona, satius deducuntur, quæ sanè cum illis indissolubili nexu sociantur. Quamobrem eorundem probationis narratione prætermittam, ad alios causæ progressus procedam.

Successiue Congregatio censuit, constare de miraculis, & propterea, declarato quò posset ad Beatificationem deueniri, Paulus Quintus decreto Congregationis annuens litteris datis decimo octauo Calendas Octobris, anno millesimo sexcentesimo decimo octauo, Thomam uti Beatum coli posse concessit; mox alijs miraculis in eadem Congregatione discussis, & approbatis, firmatum fuit octauo idus Decembris anno millesimo sexcentesimo vigesimo primo, tutò posse ad solemnem eiusdem Beati Canonizationem procedi.

Denique in executionem decretorum Sanctissimæ Inquisitionis, duobus alijs miraculis post Beatificationem peractis, nuper per Sanctitatem Vestram approbatis, communi iudicio, & vno ore, ad Canonizationem Beati Thomæ tutò posse deueniri, repetitum fuit; eò quòd plurimum expedire visum sit, ut is fidelibus celebrandus proponatur, quem si imitari non pigeat, id quidem non nisi cum ingenti cuiusuis conditionis hominum utilitate fiet, utpote Beatus Thomas, puer, laicus, Regularis, Sacerdos, Præsul, innocentia æquè seruata, charitatis exercitium nunquam prætermiserit.

Nè verò miraculorum narrationem prorsus præteream, à breuitate minimè discessurus, ea tantùm percurram.

Dum inter viuos Thomas degeret: Cum semel horreum Episcopale tritico penitus exhaustum, Ministri scopis mundassent, imperato subinde per Thomam, vt pauperi foeminæ subsidium frumenti daretur, horreum adeò plenum tritico inuentum est, vt grana è ianuæ rimis redundarent, eaquè vi frumenti compressa, vix posset obserari.

Quendam egenum Casaraugustanum quadraginta quinque annorum paralyfis morbo contractum, & pedum officio prorsus destitutum, signo Sanctissimæ Crucis super eum producto, Thomas momento sanauit.

Post mortem verò. Paulus Franciscus Cardona septem mensium labore febris consumptus, ac tandem extinctus, Thomæ auxilio per Genitricem implorato, in vitam reuocatus est.

Sperantia Valeria febris decem mensium vexata, ac vita functa, Thomæ intercessione reuixit.

Francisca Nadal læthali carcinomatis morbo, ad extremum vitæ perducta, semel, nec frustra, Thomæ ope efflagitata, pristinae sanitati restituta est.

Catharina Vincentia insanabili plagarum morbo quinquennio affecta, dum exhaustis viribus iam posita esset in extremis, ad Thomæ patrocinium confugit, & perfectam sanitatem recepit.

Marcella Lizania triennis ophthalmiæ morbo diù excruciatâ, à Medicis tandem derelicta, dum pro salute illius, sacrum in Altari Beati Thomæ conficeretur, repente lucem ita perfectè recuperavit, vt Solem sinè læsione aspiceret.

Petrus Antonius Sutor pedibus adeò impeditus, vt nequè fulcimentis innixus incedere posset, Thomæ se deuouit, & incessum liberum obtinuit.

Iacobus Ceruera incurabilium vlcerum dolore quatuordecim annorum spatio vexatus, & humanis remedijs iuuari posse diffusus, Thomæ præsidium expostulauit, & sanus euasit.

Vincentius Cyprer forti paralyfi correptus, Thoma exorato, repente breui somno sopitus, & experrectus, se prorsus immunem à morbo reperit.

Catharina Montalta lactis defectu cruciata, eò quòd ob rei
fa-

familiaris inopiam, infantem alteri lactandum tradere non posset, admotis ad vbera flosculis, quibus Thomæ Sepulchrum respersum erat, in instanti, lacte adeò fecunda euasit, vt illud è papillis præ copia diffluere.

Ludouicus Lemosy Chirurgus à podagræ morbo, quo sex annorum spatio laborauerat, sola Thomæ intercessione sanatus, eò præseruatus est, vt nunquã exindè, vel minimam recidiuã passus sit.

Ioannes Alapont buccini pulsator in morbo deformis herniæ, viginti quatuor annorum curriculo, confirmatus, dum ferè ageret animam, auxilium Beati Thomæ implorauit, & dicto citius, recessit ab eò morbus, & omnis pariter ægritudo.

Vincentia Mattheu ex imo putei tres ferè post horas vnco exanimis educta, exorato per Parentem Beati Thomæ præsidio, vires, ac spiritum reassumpsit.

Et hæc sunt, Beatissime Pater, nonnulla ex innumeris fermè signis, quæ testes attulerunt, à Congregatione Sacrorum Rituum discussa, & præter hæsitationem approbata, clariora scilicet, quæ Deus edidit argumenta, tum in vita, cum post mortem Beati Thomæ, vt eiusdem Serui sui amicitia Sacramentum nobis aperiret, cum satiùs merita benedictis miracula declarant. Quamuis non mirum, quòd mira operatus sit Thomas mirabilis ipse: immò non ipse, sed in ipso Deus, qui facit mirabilia magna solus, mirabilis in Sanctis suis. Et hinc præuia discussione, & approbatione virtutum in gradu heroico, sanctitatis Thomæ argumentum hausit eadem Congregatio, imò veriùs Sanctitas Vestra, quæ nouissimè iussit, isthæc ipse in Augustissimo Senatu referrem: idem enixè poscentibus Philippo Quarto Hispaniarum Rege Catholico, Regnis, Præsulibus, Vniuersitatibus, Academijs, & Proceribus totius Hispanicæ ditionis, necnon vniuerso Ordine Eremitarum S. Augustini. **Dixi.**

Prædicta relatione absoluta, Sanctissimus sub his verbis Cardinalium sententias exquiruit.

Audistis venerabiles fratres quæ Beati Thomæ de Villanoua Archiepiscopi Valentini præcellunt, et merita virtutum, & miraculorum insignia. Placet nè vobis, vt ad eiusdem Beati Canonizationem procedatur?

Tunc

Tunc singuli Cardinales, verbo tantum, Placet, vnanimi voto approbarunt sensum procedendi ad solemnem B. Thomæ Canonizationem. mox in eodem Consistorio fuerunt è more præconizatae, & propositae Ecclesiarum prouisiones.

Statimac absolutum fuit Consistorium prædictum, Typographo Camerali curam imprimendi Relationem præfatam demandui, quam impressam à Procuratore Generali Ordinis Sancti Augustini singulis Cardinalibus, & Episcopis, in Vrbe degentibus distribui curauit, vt ex illa iidem merita Canonizandi percipere, & Sententias in Consistorio semipublico proferendas prudenti iudicio desuper firmare, easquè in scriptis redigere possent.

Feria secunda die 9. Septembris Cæremoniarum Magistri, iussu Summi Pontificis, consignarunt Cursoribus schedulam Intimationis Consistorij publici :

Feria quinta die 12. eiusdem celebratum fuit huiusmodi Consistorium publicum in Aula Regia Quirinali. Sanctissimus, præeuntibus Cruce, & Cardinalibus, sede vectus, ad Aulam prædictam è Cubiculo Paramentorum vulgò nuncupato, perrexit, indutus Pluuiali rubeo, Phrygio opere elaborato, & mitra redimitus. Ascendit solium, sedit, & excepit illicò Cardinales cappavioacea amictos ad obedientiam; mox Ego Diaconis Assistentibus innui, vt ad sedile Diaconorum se reciperent, & confidentibus omnibus, facultate à Sanctissimo obtenta, Consistoriali Aduocato Domino Marco Antonio Buratto imperaui, vt Relationem inciperet, quam his verbis idem absoluit.

In Terris humana mens B. P. Cœlo oriunda intra capitis nostri claustra carcerem sortita est. Ita impiè, nè capite damnata captiuitatem suam, sibi non tam miserabilem, quàm mirabile ipsa sentit. Ad solatium enim carceris in ipso carcere portenta patrare quotidie iubetur administra numinis natura, quæ dum, è vinculis abducere nobilem captiuam, eamque per vniuersas Mundi plagas deducere non posset, excogitauit, quomodo induceret, inferretque Mundum ipsum in carcerem; vt ad fallendas captiuitatis horas, præsto esset Mundus planè solatiorum. Per satellitium sensuum rerum omniū imagines accersitæ adesse iu-

ben-

bentur. Satis felix foret humanæ mentis infelicitas, nisi etiam ingruentium cupiditatum affultus vrgeret. Et verò quid homini miserius, cum eius mentem affectuum tumultus exerceat, & irrequieto permiscet ambitu. Video ex illa fronte centum erumpere curas, mille simul diffluere lineas, rapit honorum fumus, gloria militiæ, questus mercaturæ, & si Deo placet, etiam Triūphus Capitolij, & dum sibi vnum spectat, vnum intendit, sexcenta vellet, & qui ibi inhærare videbatur immobilis, idem, & ibi, & alibi, et nullibi, et vbique, peruagatur. Modò libens recedit à placito, modò inuitus contendit in vetitum, perinde, ac si velit, quod nolit, probet, quod improbet. In dubio fluctus, in pertinacia scopulus, perculsus metu futuri mali miser est, ante miseriam: Elatus fastu, auras, et ventos captat, non intelligens quantum expediat homini fugere ventum, qui puluis est. Si curiosus, omnium fatagens, si deses, omnia negligens, sibi què inconstans, semper sua volubilitate rapitur.

Accedit ad miraculum, et humanæ sortis limites nimium excedit, nec intra mortalis est conditionis aleam, si quando homo huiusmodi in lutea, qua promitur materie constitutus, in tam misera pereuntium conditione, in tam lubrico mortalitatis pondere, se se sarctum, tectum què seruat, et in publica comitionum strage, aut fuga adhuc pugnare obsistit vestigio hærens suo, Coclite maior, in ponte ingruentes sensuum furias, compefcit solus.

Ad miraculum accedit, et prodigij genus est, non minus rarum terris, quam gratum Cœlo, nulla vnquam obliuione delendum, nulla vnquam celebritate fraudandum. In hoc Theatrum affero Thomam. Hic est, quem in præsentì Sanctitati Vestræ proponere, ex mei muneris officio, debeo. Is nunquam sui dissimilis, adeò constanter eundem vitæ seruauit tenorem, vt eū qui semel viderit, eundem viderit semper. Eadem in viro hoc constantissimo, penè dixerim supra omnes, propositi sui tenacissimo, eadem inquam virtutes adeò floruerunt, vt nulla sensuum illecebra, nulla animi perturbatio, à recta virtutum semita deflectere coegerint, eò contendentem constantissimè, quò diuinum vocabat beneplacitum, Scilicet: In lege Domini voluntas eius.

Hispania Sanctimonix ferax, magnorum què virorum foecundif-

57

cliffima parens Thomæ dedit cunabula in oppido fontis plani Toletanæ Diœcesis anno supra millesimum quadringentesimo, octogesimo septimo, genitoresque sortitus est Alphonsum de Villanoua, Luciamque Martinez Castellana, ambos meritis pietatis insignes, quorum summa religio, vel ex eo summopere commendatur, quod fidei Catholicæ studiosissimi, suam domum Inquisitoribus in ea Prouincia S. Officij certum, perpetuumque hospitium esse voluerint. Puer nil puerile præfererat, præter innocentiam, & nomen. Non ille (vt pueris mos est) aut flecti facilis, aut pertinax. Non rogitando impudens, non oblectando contumax. Alacer quò virtus vocasset, quò ludus, & voluptas immobilis. Parentibus obsequentissimus morem gerebat, quorum, præceptorumque dicta, veluti voces è Cœlo delapsas reuerentissimè excipiebat, quorumque iussa, non tam exhaurire, quàm anteuertere satagens, totus ab eorum nutu pendeat, maximè erubescens, si quando ipsorum forsan non præuenisset imperia.

Ipsius propensæ in pauperes voluntatis primæ significationes fuerunt, in tenera adhuc ætate, quæ alimenta perpetuò avidissimè appetit, refectiuunculam sibi, gymnasium petenti, dari consuetam, propriæ necessitati denegare, vt eo cibo pauperculos refocillaret, sibi que etiam indumenta detrahere, quibus aliorum tegeter nuditatem; & si quando mater è domo discedens, solitam pro egenis stipem, quam quotidie dabat, non præparasset, obuia quæque alacri manu eis porrigere, ne de sua spe frustrati abirent, & si præter eos alij superuenissent, sui etiam prandij portionem libentissimè, elargiri. Quod cum ea conditione per se fieri à matre impetraret, vt ea die abstineret à prandio, pactis religiosissimè staret, impransus omnino abiens.

Hæc, vt alia plurima taceam, quæ singillatim recensere nimium esset, nascentis huius lucidissimi Solis primi albores fuerunt, admirabilis futuræ eius lucis indices, ac prænantij.

In ipso adoleſcentiæ flore, non solum vis nature vincere eum non potuit: sed nec etiam in minimo flectere, cum maturis moribus lubricam frænans ætatem, inter blandientium vitiorum illecebras, pudicitia candorem illibatum seruans, carnemque reluctantem, inedia, flagellis, catenisque in seruitutem redigens, post periculosissimum illud certamen victor euaserit, & in signum

H   inta-

intactæ integritatis ad Sepulcrum, florea redimitus corona, quasi triumphans elatus fuerit.

Vix quarto lustro expleto S. Ildephonsi Collegium, in Academia Complutensi, petijt, vbi non tam præstantissimi ingenij felicitate, quam assiduitate, labore, & constantia, quid quid bene loquendi artes castigant, quid humaniores expoliunt, quid facundiores illustrant, exhaustit.

Nec passus angustis hisce finibus se teneri, vastam Philosophiæ, ac Theologiæ amplitudinem emensus, mirum quam ingenti omnium scientiarum studio animum locupletarit, quam diues euaserit. Euasit inquam? neque enim dum interiores illos naturæ recessus perscrutatur, ab intimo Cœli aciem amouit, feriarum otia, quæ sodales oblectamentis addixerant, turbulenti semper, & non rarò temulenti, ipse Deo taciturnus ante Crucifixi Imaginem, necnon in carnis castigationibus sacrauit.

Patre orbatu, vt suæ charitati erga pauperes incrementum daret, Euangelici dicti memor: Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, rogauit matrem, & obtento eius assensu, paternam domum, vna cum reliquo patrimonio, nobilibus alendis foeminis addixit, atque ita bonis, voluntaria abdicacione relictis, de superis tantummodò cogitans, coelestem in terris vitam, acturus, in ipso ætatis magis vigentis flore, renunciare sæculo, generosè deliberauit, seque in arctissima Eremitarum S. Augustini religione Sodalitij Salmantini inclusit. Vbi ea moderacionis, atque obseruantia præstantia enituit, qua alijs regendis, exemploque firmandis à suo præceptore præpositus videretur. Religionem solemniter professus, rarus erat in atrio, multus in Templo, totus in precibus, in sacris euoluendis paginis non assiduus modo, sed perpetuus, vt Deo magistro disceret, quid agendum esset, dum fixum illi erat, non nisi agere, quod Deus iuberet: Omnes Regularis disciplinæ gradus mirabili celeritate emensus, vt vix biennio elapso Conuentus Salmantini Prior renunciaretur. Decebat enim religiosa perfectione cæteros antecedentem, cæteris etiam dignitate præesse. Prioris dein Burgensis Sancti Augustini, Visitatoris Prouinciarum Castellæ, ac Bethicæ, Prouincialis, ac Definitoris pariter Castellæ, Priorisque Vallisoletani munia inter omnium plausus obiuit. Regularium

rium scilicet dignitates non substinuit, sed illustravit. Quibus in muneribus solitudine, assiduitate, ac vigilantia nunquam defessus in numerum totius insuper ordinis Reformatorum ascribi meruit.

Verum ex illis claustris fama sanctitatis Thomæ erumpens, ad aures Caroli V. Imperatoris, atque eius filij Philippi Regis Catholici delata pijssimi illi æquè, ac Potentissimi Principes, è re Christiana fore censentes, illud præclarissimum lumen, non sub vnius Coenobij modio latere, sed supra candelabrum positum toti Ecclesiæ lucere, illum ad Archiepiscopatum Granatæ tunc temporis vacantem Pontifici præsentarunt. Quem tamen honorem, homo ab omni mundano fastu penitus alienus, quandiu potuit constantissimè recusavit: à quo proposito nunquam etiam recessisset, ni eius Superiorum auctoritate intercedente, obedire coactus fuisset. Eis siquidem in vim sanctæ obedientiæ, censurarumque insuper comminationibus seuerè præcipientibus, cum non humiliter obtemperare, contra votum à se emissum esse existimaret, se humiliter Diuinæ vocationi subiecit.

Verum cum eodem tempore Ecclesia Valentina, ob diutinam Pastoris orbitatem, celerem reparationem exigeret, nec melius eius Cleri, plebisque necessitati consuli posse videretur, quàm Apostolicis Thomæ virtutibus, illum, Granatensi sede præterita, ad Valentiam mittendum potius esse censuerunt, vbi vtiliorem Deo operam nauare potuisset.

Episcopale ministerium à requirendo, quod perierat auspiciatus, incredibili solitudine, quidquid infirmum erat consolidavit, quod ægrotum sanavit, quod contractum alligavit, quod abiectum reduxit. Quid enim vnquam pro suo pastoralis munere prætermisit? Quid non præstitit, quod vigilantem pastorem deceret?

Exactissima Sanctionum Ecclesiasticarum obseruantia, clericalem disciplinam restituit. Diuinis laudibus ad singulas horas præsens, Deo frequentiam reddidit; impollutæ vitæ exemplo modestiam, honestatemque reparavit, seque omnibus præeunte, perditos, deuosque ad rectam tandem facile reuocavit.

Eius studium erat, inimicos conciliare, dissidentes compone-

re, scandala refecare, pupillis, orphanis, viduis, calamitosis, & cuiicumque miserabili subuenire, suoque patrocinio tueri. Pauperes siquidem omnes, vt carissimos filios in visceribus habebat.

Ecclesias, temporis iniuria dirutas, restaurando, Diuino honori consulebat: ac cerimusq; Ecclesiasticę dignitatis, atq; immunitatis vindex, rebus, personisq; sacris omnium reuerentiam obstraxit, ea in violatores seueritate animaduertendo, vt vellet eos præ foribus etiam Ecclesię publicam pœnitentiam agere, & demum vt breuiter multa perstringam, ipse factus forma gregis, inculpata vitę normam diuini prædicatione verbi præscripsit, potens in opere, & sermone cunctorum rexit affectus, actusque direxit. Singulorum correxerit excessus, honestauit mores, vitamque composuit.

Ex quibus licet pateat, qui nam in Thoma omnium virtutum consensus esset, tamen de heroicis, Christianisque potissimum, quibus eis temporibus solus sine emulo claruit, pauca subtexam.

De viua, atque ardentissima eius fide, tot præcones habemus, quot opera ipse fecit. Sicut enim in fide est operum ratio, ita ex operibus suę fidei fortitudinem probauit, palam omnibus, ac Philippo potissimum Rege Catholico audientibus hæc verba (de ineffabili Trinitatis mysterio loquens) pronunciauit. Dicam filij tametsi vobis non à temeritate distare forsan videbor. Fides tua Domine in Sanctis tuis, qui in huiusmodi testimoniorum scrutinio versantur, vix fides est, quando iã de fide in clarissimam lucem transferit, cui firmissimo innixus fundamento addebat. Tolerabilius sibi fore in infernum præmitti, quàm Deum unquam obliuisci, cuius sibi fides certissima erat.

Paupertatem quam Christus sua æstimatione pretiosam fecit, velut proprium Ecclesiasticorū patrimonium adamauit. Non oblitus Christum suis discipulis prohibuisse, ne duas tunicas haberent, vna contentus fuit, quam ex veteri scapulario proprijs manibus non tam consuerat, quam contexerat. Storaq; eius cubiculi ornamenta erant in lectulo vili, atque abiecto, & super farramenta etiã tantillū capiebat quietis: frugalis illi mensa fuit ad solam tantummodo refectionem, de qua, quid superesset pauperibus dari iubebat. Non peram, non loculos habebat, sed pecuniam,

vt

vt pro se orarent, in sinu pauperum recondebat.

Semet hominem noscens profundissima humilitate sibi ipsi ylescebat, de magisterio Christi, qui solam humilitatem docuerat, superbiam non addisci dicebat. Qua in scola eruditus semet ipsum contemnens obtreccationes, & ludibria, nihil faciebat. Contumelias, & iniurias non dimittebat solum, sed ex eis gaudebat, quibus ærumnas, patienter ferendo, præpararentur, ab omnique fastu abhorrens, Archiepiscopus renuntiatus, è monasterio ad Ecclesiam pedester vno locio comitatus in habitu monachali perrexit. Germanumque fratrem summo opere ornatum ad se illuc venientem, non agnoscere simulauit, quem postea, honestiori habitu indutum, vti fratrem excepit, solisque quinquaginta nummis donatum dimisit. Quare non mirum si profundissimæ humilitatis fundamento innixus se vsque ad Coelum sua sublimitate extulerit.

De prodigiosa Thomæ charitate verba non facerem, nè crederer forsan magis mira, quam vera narrare, nisi ea è publicis, probatissimisque documentis desumpissem.

Ardentissimæ charitatis feruore totus in Deo, & Deus in illo erat; nõ tam Episcopus animarum, quam Pater pauperum, omnes suæ Diocesis exurientes repleuit bonis: Eos vti sacri patrimonij Dominos habebat, se verò, vt bonum patrem familias pro dispensatore solum gerebat. Vt Ecclesiasticas opes fideliter distribueret, egenorum Catalogum conscripserat, & penes se retinendo, inter eos integrum censum ea seueritate diuidebat, vt quandoque ei etiam necessaria deessent. Et si Episcopalis mensa ad omnes sustentandos forsitan non sufficeret: exigua supellectili, ipsa veste supplebat, quam vnicam habebat. Qua in dispensatione non respiciens carnem, & sanguinem, matrem ipsam repulit, pro duobus consanguineis flagitantem: dicens, ea pauperum esse; licet obsequij filialis non immemor, quinquaginta solos nummos vtrique donans, ne pauperes fraudaret, dimidium è consueta mensa portione detraxit. Suæ Diocesis captiuos à Maurorum seruitute proprijs sumptibus redemit.

In alendis proiectis, ingentem aureorum summam impendebat.

In adolescentes piè, ac liberaliter educandos magnos proventus

uentus attribuit. Collegijs Valentino, Oriolensi, ac Salmantino, è quibus successiuis temporibus, non pauci doctrina, ac sanctitate illustres prodierunt, quemadmodum, & nubilibus puellis pro eorum egestate, & conditione largè subueniebat, & nobilibus etiam quingentorum aureorum dotem (ex illorum temporum consuetudine amplissimam) assignauit. Ita vt dici possit nullum hominum genus in ea Prouincia fuisse, quod sua largitate, ac beneficentia ab indigentia non liberauerit. Quo misericordiae opere, eos etiam à peccatis eripuit, cum nullum sit scelus, ad quod necessitas, & inedia non impellant.

Et quia efficacissima est ad exorandum Deum postulatio, cui pietatis opera suffragantur, non mirum si Thoma pro indigentibus flagitante, vacua ipsius horrea, in quibus, ne quidem granum frumenti remanserat, ita momento temporis exuberarint, vt nec etiam præ nimia affluentia fores aperiri possent. Miraculum certe grande, quod omnium forsàn miraculorum admirationem superat, cum non vt olim in solitudine panes ex panibus multiplicauerit, sed ex nihilo noua frumenta creauerit? Et quid etiam maius cum ad cumulum voluerit Thomæ eleemosynis miraculosam vim inesse, vt patuit, cum quædam miserabilis quadraginta annorum paralyti afflicta, vna cum stipe ab eo integram sanitatem recepit.

Eadem charitate exæstuans, se pro eis holocaustum offerebat, quos obsecrando, & arguendo corrigere non potuisset. Eis enim præsentibus se vsque ad sanguinem flagellando, semetque eum lachrymis increpando, cuius peccatis factum fuisse dicebat, si non resipuissent, sic compungebat, vt non panitere, & non ad meliorem frugem redire non possent. Sacerdotem eius monita spernentem non minis terrendo, sed solis blandissimis verbis rogando, ad rectam semitam reuocauit.

Canonicum suæ Cathedralis Romam mittendum ad se vocauit, ac in proprio cubiculo semestri detentum poenitentiae auocauit.

Michael Vincentes concubinatus foedatus crimine, ad Concubinam demittendam adactus, quam Thomas inter poenitentes mulieres in Monasterio cluserat, per fenestram è Coenobio nimis audax extraxit. Sed eum tametsi Ecclesiasticæ immunitatis indignum,

dignum, non minis non carceribus terruit, sed sola tantum clementia, emendatum exemplar in posterum omnibus præbuit.

In mentis eleuatione nimis assiduus, à concionibus alijsque sacris functionibus se abstinere cogebatur. Inter quæ illud præteriri non potest, Quod die Ascensionis Dominicæ Officium Diuinum psallendo ad anthiphonam Nonæ, quæ dicit, *Et videntibus illis eleuatus est*, ipse quoque eleuatus per duodecim horarum spatium, omnibus videntibus, immobilis mirabiliter permansit.

Solatia è calamitatibus emergunt, cum Cœli præmia augentur. Cum in febrim incidisset Episcopo Segriano, desperatam eius salutem nunciatis, gratias egit, & miro cum iubilo dixit. *Letatus sum in his, quæ dicta sunt mihi in Domum Domini ibimus*, addendo, si adhuc Populo tuo sum necessarius non recuso laborem, sin minus, cupio dissolui, & esse tecum.

Hic verò illud suæ paupertatis testimoniū prætereundum mihi non est. Quod peculio domestico iam diu consumpto, quæ pauperimæ supellectilis extabât, inter pauperes familiares partitus est. Oblitus cuiusdam Commentariensis patris familias, cubile, in quo ægrotans iacebat, cum nil aliud ipsi superesset, ei donauit, & vt tunc quod suum erat auferret, innuit: At reuentibus adstantibus, id agi non posse, nisi eius celerioris vitæ periculo afferentibus, Thomas mira humilitate pro visceribus Christi vsum cubilis vsque ad mortem à Commentariensi postulauit.

Per Oeconomum quinque milliū aureorū summam propalam (haud oblitus, sacras opes esse alimenta paupertatis, non oblectamenta superbiæ) pauperibus distribui mandauit, at ei relato omnibus pauperibus Ciuitatis abundè subuentum esse, & adhuc mille, & quingentos aureos superesse, memor, Cœlum quoque esse venale, si pia liberalitas proxeneta fiat, eos itidem illis dari iussit. Iamque omni, quod mortale saperet exutus, quibuscumque terrenis expoliatus, cum se iam proximum Cœlo videret, ad immortalitatis præmia properans, dixit. Cur me hic detinetis adhuc, nè ad gaudendum bono, quod mihi parauit Dominus, euolem? Properate igitur, & opus absoluite, ne ipse hic diutius in labore anxius viuam, sed tandè in pace quiescam: Et Deo gratias agens addidit: Nunc lætus ad agonem propero, & iussit

lit

fit se sacro oleo muniri, Cleroque vocato vitæ sanctimoniam, perpetuamque erga Sedem Apostolicam obedientiam ex testamento legauit. Sacrum post hæc audiuit, & in Eleuatione Venerabile Sacramentum mira deuotione, ac humilitate adorauit. Denique lachrymarū vim profundens recitauit Psalmum. *Nunc dimittis seruum tuum Domine: eoque absoluto subdidit, in manus tuas Domine commendo spiritum meum, & hæc dicens, vt perpetuò in Cœlis fulgeret, extinctus est die octaua mensis Septembris MDLV. inter septimam, & octauam horam.*

Sed Deus magnalia, & mirabilia faciens, aliorum quoque testimonio post obitum sui Serui merita declarauit, quorum pauca hit attexam, ne singula recensendo, dies deficiat.

Duos mortuos ad vitam reuocauit: Paulum Franciscum Cardonam post septem mensium febrim extintum: Sperantiam Valeriam decem itidem mensibus febre consumptam non solum ad vitam, sed integræ etiam sanitati restituit.

Ophthalmia, vsque ad cæcitatem afflictam Marcellam de Lizonia nullis humanis adhibitis remedijs, eo intercedente luci restituit.

A' carcinomate Franciscam Nadal liberauit, & Catharinæ Vincentiæ Rosellon innumerabilibus plagis per quinque annos cruciatæ, insperatam salutem attulit.

Petrum Antonium Sutozem ex neruorum contractione per biennium claudicantem, iam inutilem, sanauit.

Iacobus Ceruera Cæmentarius, vlcibus insanabilibus plenus, ab eo reintegratur.

Vincentius Ciprer neruis ex paralisi solutis, sanitatem impetrauit.

Arida vbera Catharinæ Montaltę ad infantulum sustentandum lacte illico affluere fecit.

Ludouico Lemofy sic per sex annos pedibus laborantem, vt semel, & bis in mense, & quandoque etiam perpetuò cubili immobiliter inhæreret, bases, & plantas consolidauit.

Quatuordecim annorum hernia Ioannem Tubicinem afflictum pristinæ saluti restituit.

Septennem Puellam Vincentiam Mattheū in puteum delapsam ex aquis per tres horas submersam, eripuit incolumem.

In,

In quibus supra naturæ vires sanationibus, cum digitus Dei manifestè appareat, ad præces, tum ipsius Philippi Tertij Regis Catholici, tum Regnorum, Vniuersitatum Hispaniarum, totiusque Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, Populorumque omnium, processus, tam in genere, quàm in specie formatus fuit, & legitimis præcedentibus probationibus, primùm discussis in Rotæ & Sacrorum Rituum Congregatione: Paulus V. gloriosæ memoriæ de voto eiusdem Congregationis Thomam, vti Beatum colendum esse, ad eiusque Canonizationem ritè, ac rectè deueniri posse declarauit. Verùm, quia superuenientibus decretis Urbani Octauæ foelicis recordationis, fuerunt compilati processus, quibus coram S. V. discussis declaratum fuit, constare de supercrescentia famæ: Postremò per eadem Sac. Rituum Congregationem sancitum fuit, posse quodcumque deueniri ad Solemnem Canonizationem. Pro qua Rex Hispaniarum Catholicus Regnans, Regnorum Vniuersitates, & Totus Eremitarum Sancti Augustini Ordo humiliter apud S. V. instant.

Successiuè Reuerendissimus Dominus Franciscus Nerlius Archiepiscopus Florentinus, Cappa indutus, Breuium Principum, à secretis, stans in sinistro solij latere in hæc verba respondit.

Quòd Sanctorum honores, & solemnia Sacra Beato Thomæ à Villanoua ex Augustiniana professione Archiepiscopo Valentino petantur, Sanctis. D. N. libentèr audit, & Religiosarum precum pietatem, animi Paterni cura, & beneuolentia complectitur. In quo sanè Pontificiam mentem subit, Christianæ Reipublicæ, si vnquam aliàs, vel hoc maxime tempore, Procerum Cælestis Hierusalem, & Domesticorum Dei salutari patrocinio, ac tutela opus esse, quæ misericordiarum Patre demùm exorato, tandiù expetitæ Pacis tranquillitatem reducat, ac turbinum tot procellas, quæ prementes, quæ imminentes, auertat. Tantus autem, tamquè probatus Altissimo Sacerdose ea prorsus eximiarum virtutum, & rerum miraculosè gestarum gloria excellit, vt planè videri possit. *Scriptus in iudicijs temporum lenire iracundiam Domini, conciliare cor Patrum ad filios, cor filiorum ad Patres, & restituere. Tribus Jacob.* Porro autem admirabilem Virum vniuersæ quidem præcellentis Sanctimonix laudes insignitèr exornant,

I

sed

sed vna veluti iure suo totum sibi vindicat, incomparabilis, & inexhausta erga Christi Pauperes liberalitas; vnde præclarum illi Cognomen Eleemofynarij; adeò vt Pastoralis Caritatis studijs vehementer inflammandis, egregium, nec à longinquis sæculis petatum exemplar, Sacris omnibus Præfulibus ad imitandum proponi possit. Cum igitur huiuscemoditàm pia, iamquè publica quoquè fidelium vota ad maiorem D. O. M. gloriam, & Ecclesiæ totius decus, & vtilitatem tantoperè pertinere videantur, est sanè cur merito gloriètur ampla Sanctorum Virorum prole, felix Hispania; cur Episcopalis ordo verè gaudeat, & sublimis instituti sui Charismata meliora etiàm in huius penè temporis hominibus agnoscat, & æmuletur; Est quod Augustini Magni familia tanto sibi placeat Alumno, & illustrioribus Obseruantia Religiosæ exemplis identidèm admonita, & ornata perfruatur; Vniuersus autèm Christianus Orbis exitiosis cladibus, quæ iam per tot annos eum miserè dilacerant, atque conficiunt, finem aliquem speret, nouis, ac validis Coelitem præsidijs auctus, & vel tantarum celebritate, & admiratione virtutum ad exuendum cum actibus suis veterem hominem, & vlticis Iustitiæ Dexteram, exarmandam prouocatus, & instructus. Sed quoniam ratio, & Sanctæ huius Ecclesiæ mos exigit, vt etiàm post iuratos Testes auditos, & acta omnia ritè, ordinequè confecta, non sine Iustorum Orationibus, & Cælestis Oraculi illustratione præuia, tantares transigi debeat; Sanctitas Sua omnes horratur, vt Ieiunijs, Eleemofynis, & accuratis precibus piè, ac sedulò incumbant, quò Diuina voluntas, prælucente Spiritus Sancti lumine, dilucidius adhuc reueletur. Ipsa verò Venerabilium Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium sententias exquiret, tum Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos in Vrbe existentes audire quoque volet. In hanc sententiam respondere me iussit S. D. N. elegantissimæ Orationi modo habitæ.

Tandem Seniores Diaconi Cardinales ad Pontificem redierunt, qui è folio descendit, & sedem gestatoriam rursus conscendit, eaquè delatus est ad Cubiculum (Paramentorum vulgò nuncupatum) eo ordine, quo ad Consistorium accesserat: Sacris verò indumentis exutus, ad Cubicula secreta se recepit.

Post

Post Vesperas eiusdem diei Mandatarij Eminentiss. D. Cardinalis Vicarij affixerunt in Valuis Ecclesiarum Urbis, necnon in publicis Ciuitatis eiusdem locis, Edictum Italo idioma, tenoris, vt sequitur, Typis impressum.

Indulgenza Plenaria

Martius miseratione Diuina Episcopus Albanen. S.R.E. Cardinalis Ginettus, Sanctiss. D. N. Papæ Vicarius Generalis, Romanæque Curia, eiusque districtus Iudex ordinarius &c.

LA Santità di Nostro Signore Papa Alessandro VII. concede Indulgenza plenaria, e remissione de' peccati à tutti i fedeli Christiani dell'vno, e l'altro sesso, i quali digiunaranno Mercordi, Venerdì, e Sabato prossimi, e confessati, e comunicati visiteranno vna delle infra scritte Basiliche, mentre vi sarà esposto il Santissimo, e la Chiesa di Sant' Agostino in vn giorno della prossima settimana, e deuotamente pregheranno la Diuina Maestà, che ispiri Sua Beatitudine, e le assista nella graue deliberatione della Canonizatione del Beato Tomasso di Villanoua Arciuescouo di Valenza dell'Ordine di Sant' Agostino.

Il Santissimo farà esposto.

Nella Basilica di S. Gio. Laterano, Domenica 15. del corrente fino al Martedì ad hora della Messa Conuentuale.

Nella Basilica di S. Pietro da Martedì dopò la Messa Conuentuale fino à Giovedì ad hora dell'istessa Messa.

Nella Basilica di Santa Maria Maggiore dal Giovedì dopò la Messa Conuentuale fino al Sabato ad hora della medesima Messa.

In quorum fidem &c. Datum Romæ ex ædibus nostris hac die 11. Septembris 1658.

M. A. Episcopus Hieropolitanus Vicegerens.

Joseph Palamolla Secretarius.

I 2

Die